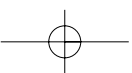
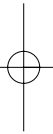
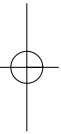
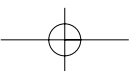
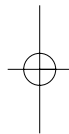
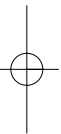
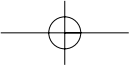

Ny fransk grammatikk

Hans Petter Helland

Ny fransk grammatikk

Morfologi, syntaks og semantikk

Universitetsforlaget

© Universitetsforlaget 2006

ISBN-13: 978-82-15-00115-9

ISBN-10: 82-15-00115-7

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med rettighetshaverne er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov eller tillatt gjennom avtale med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Utnyttelse i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning og kan straffes med bøter eller fengsel.

Henvendelser om denne utgivelsen kan rettes til:

Universitetsforlaget AS
Postboks 508 Sentrum
0105 Oslo

www.universitetsforlaget.no

Boken er utgitt med støtte fra Utdannings- og forskningsdepartementet ved Lærebokutvalget for høyere utdanning.

Boken er satt med: 10,5/13,5 pkt Times New Roman hos Valdres Trykkeri
Trykk og innbinding: Valdres Trykkeri
Papir: 90 g Dito 1,25

Innhold

FORORD	17
KAPITTEL 1	
EN GRAMMATIKK FOR FRANSK SOM FREMMEDSPRÅK	19
1 INNLEDNING	19
2 GRAMMATIKKTERMENS FLERTYDIGHET	19
3 LINGVISTIKKENS DELDISIPLINER	21
4 EN LINGVISTISK BESKRIVELSESRAMME FOR FRANSK SOM L2	22
5 EN LINGVISTISK OG PEDAGOGISK BESKRIVELSESRAMME FOR FRANSK SOM L2	24
6 BOKAS OPPBYGGING	26
KAPITTEL 2	
SYNTAKTISKE GRUNNBEGREPER OG PRINSIPPER	29
1 INNLEDNING	29
2 SYNTAKTISKE PROBLEMSTILLINGER	29
2.1 Fra ord til ordgrupper	30
2.1.1 Ordklasser	30
2.1.2 Åpne klasser	31
2.1.3 Lukkede klasser	32
2.2 En ordklassemodell	33
3 ORDGRUPPER (= FRASER)	33
3.1 Ordgrupper	36
N-gruppe (<i>Groupe Nominal</i> = GN)	36
A-gruppe (<i>Groupe Adjectival</i> = GA)	37
V-gruppe (<i>Groupe Verbal</i> = GV)	37
Adv-gruppe (<i>Groupe Adverbial</i> = GAdv)	37
P-gruppe (<i>Groupe Prépositionnel</i> = GP)	37
3.2 Setninger (<i>Phrases</i>)	37
4 ARGUMENTSTRUKTUR	39
4.1 Verbklasser	40
Verb uten argumenter	40
Verb med ett argument	40

Verb med to argumenter	41
Verb med tre argumenter	41
4.2 Komplementer og adjunker	42
Verb + GX (GX = ordgruppe)	43
Nomen + GX	45
Adjektiv + GX	46
Adverb + GX	46
Preposisjon + GX	46
5 SYNTAKTISKE FUNKSJONER	47
Posisjon	47
Det morfologiske kriteriet	47
Det kategorielle kriteriet	47
5.1 Subjekt	48
5.2 Direkte objekt	49
5.3 Indirekte objekt	49
5.4 Dativobjekt	50
5.5 Subjektspredikativ	51
5.6 Objektspredikativ	52
5.7 Frie predikativer	53
5.8 Apposisjon	54
5.9 Adverbialer	55
6 OPPSUMMERING	56
KAPITTEL 3	
VERBMORFOLOGI	58
1 INNLEDNING	58
2 BØYNINGSMORFOLOGI	58
Person / tall	58
Modus	59
Tempus	59
2.1 Rot, stamme og bøyningssendelser	61
2.1.1 Bøyningssendelser i 4p–6p for indikativ og konjunktiv	61
2.1.2 Bøyningssendelser i 1p–3p for indikativ og konjunktiv	63
2.2 Imperativ	66
2.3 Infinitte former	66
Infinitiv	66
Presens partisipp	66
Perfektum partisipp	67
Sammensatte former	67
Hjelpeverbene <i>avoir</i> og <i>être</i>	68

3	MORFOLOGISK VERBKlassifisering	69
1.	gruppe	69
2.	gruppe	71
3.	gruppe	71
	Verb på <i>-(i)r</i>	71
	Verb på <i>-re</i>	72
	Verb på <i>-oir</i>	74
3.1	Verbets grunnformer	75
3.2	Bøyningsparadigmer	77
1.	gruppe : <i>chanter</i>	78
2.	gruppe : <i>finir</i>	79
3.	gruppe : <i>partir</i>	80
	Uregelmessig verb : <i>être</i>	81
	Uregelmessig verb : <i>avoir</i>	82
	Uregelmessig verb : <i>aller</i>	83
	Uregelmessig verb : <i>faire</i>	84
	Uregelmessig verb : <i>dire</i>	85
	Uregelmessig verb : <i>savoir</i>	86
	Uregelmessig verb : <i>vouloir</i>	87
	Uregelmessig verb : <i>pouvoir</i>	88
	Uregelmessig verb : <i>valoir</i>	89
	Uregelmessig verb : <i>falloir</i>	90
KAPITTEL 4		
	TEMPUS OG MODUS	91
1	INNLEDNING	91
2	DET FRANSKE TEMPUSYSTEMET	91
2.1	Aksjonsart	94
3	TEMPUSFORMER	96
3.1	<i>Présent</i> (PR)	96
3.2	<i>Passé composé</i> (PC)	99
3.2.1	PC 1	99
3.2.2	PC 2	101
3.3	<i>Passé simple</i> (PS) og <i>imparfait</i> (IMP)	103
3.3.1	Tempus og aspekt	104
3.3.2	Tempus, aspekt og aksjonsart	105
3.3.3	Tempus, aspekt, aksjonsart og tekststrukturering	106
3.3.4	PS og IMP: bruksvalører	107
3.3.5	Modale anvendelser av IMP	110
3.4	<i>Plus-que-parfait</i> (PQP)	111
3.4.1	PQP 1	111
3.4.2	PQP 2	111

3.5	<i>Passé antérieur</i> (PA)	112
3.6	<i>Les temps surcomposés</i>	113
3.7	<i>Futur simple</i> (FUT)	113
3.8	FUT, PR og <i>futur périphrastique</i> (FP) som framtidsvarianter	115
3.9	<i>Futur antérieur</i> (FA)	118
3.10	<i>Conditionnel</i> (COND)	119
3.10.1	COND <i>temporel</i>	119
3.10.2	COND <i>modal</i>	120
3.11	<i>Conditionnel passé</i> (CONDP)	121
4	KONJUNKTIV	123
4.1	Innledning	123
4.2	Konjunktiv i hovedsetninger	124
4.3	Konjunktiv eller indikativ i leddsetninger	125
4.3.1	Nominale leddsetninger innledet av <i>que</i>	125
4.3.1.1	Foranstilte <i>que</i> -setninger	125
4.3.1.2	<i>Que</i> -setninger i upersonlige konstruksjoner .	126
4.3.1.3	<i>Que</i> -setninger i komplement-posisjon	128
4.3.2	Relativsetninger	131
4.3.3	Adverbielle leddsetninger	133
4.4	Konjunktivs tempusformer	135

KAPITTEL 5

NOMEN	138
1 INNLEDNING	138
2 APPELLATIV (N) SOM LINGVISTISK KATEGORI OG DENS MORFOLOGI .	138
2.1 Avledningsmorfologi	138
2.1.1 Suffiks	139
2.1.2 Prefiks	140
2.1.3 Konversjon	141
2.1.4 Sammensetninger	142
2.2 Bøyningsmorfologi	143
2.2.1 Genus	143
2.2.2 Tall	145
3 DETERMINATIV	146
3.1 Bestemt determinativ	147
3.1.1 Spesifikk referanse	148
3.1.2 Generisk referanse	151
3.2 Demonstrativt determinativ	152
3.2.1 Deiktisk og anaforisk referanse	153
3.3 Possessivt determinativ	155
3.3.1 Referanse og grammatiske begrensninger	156

3.4	Ubestemt determinativ	158
3.4.1	Spesifikk, virtuell eller generisk referanse	158
3.4.2	Ubestemt determinativ i flertall	161
3.5	Partitivt determinativ	162
3.5.1	Referanse til en delmengde	162
3.6	Kvantorer	164
3.7	Spørrende determinativ	168
3.8	N-grupper uten determinativ	168
4	PROPRIER	171
4.1	Proprier uten determinativ	171
4.2	Proprier med bestemt determinativ	174
KAPITTEL 6		
	ADJEKTIV	176
1	INNLEDNING	176
2	ADJEKTIVETS MORFOLOGI	177
2.1	Avledningsmorfologi	177
2.1.1	Suffiks	177
2.1.2	Prefiks	178
2.1.3	Konversjon	178
2.1.4	Sammensetninger	180
2.2	Bøyningsmorfologi	181
2.2.1	Genus	181
2.2.2	Tall	183
2.3	Gradering og modifisering	183
2.3.1	Adjektivets gradbøyning	183
2.3.2	Modifisering av kjerneordet	185
3	ADJEKTIVETS STILLING	186
3.1	Etterstilling av A-gruppen	186
3.2	Foranstilling av A-gruppen	187
3.3	Markert betydningsforskjell ved foranstilling og etterstilling	189
3.4	N-gruppen inneholder flere adjektiv	190
4	A-GRUPPENS ØVRIGE SYNTAKTISKE FUNKSJONER	192
4.1	Subjektpredikativ	192
4.2	Objektpredikativ	193
4.3	Fritt predikativ	193
4.4	Apposisjon	194
KAPITTEL 7		
	PREPOSISJONER	195
1	INNLEDNING	195

2	ENKLE OG SAMMENSATTE PREPOSISJONER	196
3	P-GRUPPENS INDRE STRUKTUR	198
4	P-GRUPPENS SYNTAKTISKE FUNKSJONER	200
5	PREPOSISJONENS BRUK OG BETYDNING	201
5.1	<i>De</i>	202
5.2	<i>A</i>	205
5.3	<i>En</i>	208
5.4	Betydningsspesifikke preposisjoner	209
5.4.1	Preposisjoner med primært stedsbetydning	210
5.4.1.1	<i>Sur</i>	210
5.4.1.2	<i>Sous</i>	212
5.4.1.3	<i>Devant – derrière</i>	212
5.4.1.4	<i>Dans</i>	213
5.4.1.5	Andre preposisjoner med primært stedsbetydning	214
5.4.2	Preposisjoner med primært tidsbetydning	215
5.4.3	Preposisjoner uten primært steds- eller tidsbetydning	216
5.4.3.1	<i>Avec</i>	217
5.4.3.2	<i>Pour</i>	218
5.4.3.3	<i>Par</i>	219

KAPITTEL 8

PRONOMEN	220
1 INNLEDNING	220
2 PERSONLIGE PRONOMEN	221
2.1 Klitisering av personlige pronomen	222
2.2 Plassering av klitika	225
2.3 Imperativsetninger	227
2.4 Infinitivkonstruksjoner	227
2.5 De personlige pronomeners semantikk	228
2.6 Pronomenet «on»	230
2.7 Ubundne personlige pronomen	231
3 REFLEKSIVE PRONOMEN	232
3.1 Refleksive og resiproke konstruksjoner	233
3.2 Passive eller nøytrale konstruksjoner	234
3.3 Egentlig refleksive verb	237
3.4 Ubundet refleksivt pronomen	237
4 <i>EN/Y</i>	238
4.1 <i>En</i>	238
4.2 <i>En</i> i indefinitte kontekster	240
4.3 <i>En</i> som fast bestanddel av verbkonstruksjoner	242

4.4	<i>Y</i>	242
4.5	<i>Y</i> som fast bestanddel av verbkonstruksjoner	244
5	POSSESSIVE PRONOMEN	245
6	DEMONSTRATIVE PRONOMEN	246
6.1	Usammensatte former	247
6.1.1	<i>Celui, ceux, celle, celles</i>	247
6.1.2	<i>Ce</i>	248
6.2	Sammensatte former	249
6.2.1	<i>Celui-ci/là, ceux-ci/là, celle-ci/là, celles-ci/là</i>	250
6.2.2	<i>Ceci, cela, ça</i>	251
6.3	Andre pronomener med nøytral referanse	252
7	PRONOMEN I UPERSONLIGE KONSTRUKSJONER	252
7.1	<i>Il + V</i>	253
7.2	<i>Il + V + komplement</i>	254
7.2.1	Upersonlige verb eller uttrykk	254
7.2.2	Inakkusative strukturer	254
7.2.3	Upersonlige passivkonstruksjoner	257
7.3	Ekstraposisjon	258
8	INTERROGATIVE PRONOMEN OG ADVERB	259
8.1	<i>Qu</i> -ord i spørrende hovedsetninger	259
8.2	<i>Qu</i> -ord i indirekte spørresetninger	262
9	RELATIVE PRONOMEN	263
9.1	Relative <i>Qu</i> -ord	263
9.1.1	<i>Qui</i>	264
9.1.2	<i>Que</i>	264
9.1.3	<i>Quoi</i>	265
9.1.4	<i>Où</i>	265
9.1.5	<i>Dont</i>	266
9.1.6	<i>Lequel, laquelle, lesquels, lesquelles</i>	267
10	KVANTORER	268
KAPITTEL 9		
	SETNINGER	270
1	INNLEDNING	270
2	SETNINGER	270
2.1	Terminologi og definisjoner	270
2.2	Setningstyper	272
2.3	Fortellende hovedsetninger	273
2.4	Spørresetninger og inversjon	274
2.4.1	Setningsspørsmål	274
2.4.2	Ledds spørsmål (<i>Qu</i> -spørsmål)	275

2.4.3	Alternativer til inversjon i <i>Qu</i> -spørsmål	280
2.4.4	Oppsummering: inversjon i spørrende hovedsetninger	281
2.4.5	Inversjon i ikke-spørrende hovedsetninger	281
2.5	Imperativsetninger	284
2.5.1	Imperativsetningenes implisitte argument	285
3	KOMPLEKSE SETNINGER	285
3.1	Generelt om koordinering	286
3.2	Koordinering av setninger	287
3.3	Leddsetninger	290
3.3.1	<i>Que</i> -setninger	291
3.3.2	Indirekte spørresetninger	296
3.3.2.1	Innføying av direkte setningsspørsmål	296
3.3.2.2	Innføying av <i>Qu</i> -spørsmål	297
3.3.2.3	Den syntaktiske funksjonen til indirekte spørresetninger	298
3.4	Relativsetninger	299
3.4.1	Restriktive relativsetninger	300
3.4.2	Ikke-restriktive relativsetninger	301
3.4.3	Predikative relativsetninger	302
3.4.4	Ubundne relativsetninger	303
3.4.4.1	Ulike typer ubundne relativsetninger	304
3.5	Adverbielle leddsetninger	305
3.5.1	Standard inndeling	306
3.5.1.1	Tid	306
3.5.1.2	Årsak	307
3.5.1.3	Følge	309
3.5.1.4	Hensikt	310
3.5.1.5	Innrømmelse	310
3.5.1.6	Betingelse	311
3.5.1.7	Sammenlikning	313

KAPITTEL 10

INFINITE KONSTRUKSJONER	315
1 Innledning	315
2 Infinitivkonstruksjoner	315
2.1 Infinitivkonstruksjoner har et implisitt subjekt	316
2.2 Infinitivkonstruksjoner med eller uten uttrykt innleder	318
2.2.1 <i>De / à</i> som innleder av infinitivkonstruksjon eller preposisjon?	318
2.3 Infinitivkonstruksjonens syntaktiske funksjoner	320

2.3.1	Løftingskonstruksjoner	325
2.3.2	Infinitivkonstruksjonens øvrige syntaktiske funksjoner	326
2.4	Interrogative og relative infinitivkonstruksjoner	330
2.5	Infinitivkonstruksjoner i setningsfragmenter	331
3	KONSTRUKSJONER MED <i>FAIRE</i> , <i>LAISSER</i> OG SANSEVERB + INFINITIV	331
3.1	<i>Faire</i> + infinitiv	332
3.1.1	Verbet i infinitiv tar ett argument	332
3.1.2	Verbet i infinitiv tar to eller flere argumenter	333
3.2	<i>Faire par</i> ...	334
3.2.1	P-grupper med og uten argumentstatus	335
3.3	<i>Laisser</i> og sanseverbene	336
3.3.1	<i>Laisser / voir / entendre / regarder</i> direkte etterfulgt av infinitiv	336
3.3.2	Akkusativ + infinitiv	337
3.3.2.1	Verb med ett argument	337
3.3.2.2	Verb med minst to argumenter	338
3.3.2.3	Plasseringen av klitika	339
3.3.2.4	Plasseringen av refleksive klitika	339
4	PARTISIPPKONSTRUKSJONER	341
4.1	Formene på <i>-ant</i> som adjektiv	342
4.1.1	Syntaks	343
4.1.2	Semantikk	344
4.2	Presens partisipp	345
4.2.1	Presens partisippkonstruksjoner og deres implisitte subjekt	345
4.2.2	De syntaktiske funksjonene til presens partisippkonstruksjoner	346
4.3	<i>Le gérondif</i>	348
4.3.1	<i>Gérondif</i> -konstruksjonens implisitte subjekt	348
4.3.2	<i>Gérondif</i> -konstruksjonens innleder	350
4.3.3	<i>Gérondif</i> -konstruksjonen og dens bruk	350
4.4	<i>Gérondif</i> -konstruksjon eller presens partisippkonstruksjon?	353
KAPITTEL 11		
ADVERBIALER		
1	INNLEDNING	355
2	ADVERBIALTYPER	355
2.1	Rekkevidde og syntaktisk posisjon	357
2.2	V-adverbialer	359

2.2.1	Måtesadverbialer	359
2.2.1.1	Subjektsorienterte måtesadverbialer	359
2.2.1.2	Verborienterte måtesadverbialer	360
2.2.2	Kvantitets- og gradsadverbialer	361
2.2.3	Instrumentaladverbialer	361
2.3	V-adverbialer eller setningsadverbialer?	362
2.3.1	Tidsadverbialer	363
2.3.1.1	«Lette» tidsadverbialer	364
2.3.2	Stedsadverbialer	366
2.3.3	Andre «frie» adverbialer	367
2.4	Setningsadverbialer	368
2.4.1	Modale setningsadverbialer	368
2.4.2	Evaluerende setningsadverbialer	370
2.4.3	Subjektsorienterte setningsadverbialer	370
2.4.4	Adverbialer knyttet til selve yringsprosessen	371
2.5	Konnektorer	372
2.5.1	Klassifisering av konnektorene	373
2.6	Oppsummering om adverbialene	375
3	NEGASJON	376
3.1	<i>Ne...pas</i>	377
3.2	Rekkevidde	378
3.3	Nektelsestyper	379
3.4	<i>Ne</i>	379
3.5	Nektelsesord	381
3.6	Negative adverb	382
3.6.1	<i>Plus</i>	382
3.6.2	<i>Guère</i>	382
3.6.3	<i>Jamais</i>	382
3.6.4	<i>Nulle part</i>	383
3.6.5	Negative pronomer og determinativer	383
3.7	Negativ polaritet	383
3.8	<i>Ne ... que</i>	384
3.9	<i>Non</i>	386
3.10	<i>Ni ... ni</i>	386

KAPITTEL 12

GRAMMATIKK OG INFORMASJONSSTRUKTUR	388
1 INNLEDNING	388
2 PASSIV	388
2.1 Perifrastisk passiv	390
2.2 Leksikalske krav	391

2.3	Upersonlig passiv	394
2.4	P-gruppen i passiv	394
2.5	Dynamisk eller statisk betydning	396
2.6	Passiv perfektum partisipp og partisippkonstruksjoner	397
2.7	Refleksiv passiv	398
2.8	Andre passiv- eller passivliknende konstruksjoner	399
2.9	Passiv og informasjonsstruktur	400
2.9.1	Nedtoning av verbets første argument	400
2.9.2	Oppgradering av verbets andre argument	401
2.9.3	Fokalisering av verbets første argument	402
2.9.4	Upersonlig passiv	403
2.9.5	Upersonlig passiv og aktiv	403
3	UTBRYTING	404
3.1	Syntaktiske kjennetegn	404
3.2	Fokus og presupposisjon	405
3.3	Typer	406
3.4	Tempus i kløyvninger	408
3.5	Pseudo-kløyvning	408
3.6	Utbryting vs. presentering	408
4	DISLOKERING	409
4.1	Venstredislokering	410
4.1.1	Informasjonsstruktur	412
4.2	Venstredislokering vs. topikalisering	413
4.3	Høyredislokering	414
4.3.1	Syntaks og informasjonsstruktur	415
4.4	Flere dislokeringer i samme setning	417
	APPENDIKS	418
1	TRESTRUKTURER	418
2	EKSEMPLER PÅ ORDGRUPPER	422
3	HAKEPARENTESER	426
4	SETNINGER	427
4.1	Leddsetninger	430
5	FLYTTINGER	433
6	OPPSUMMERING OG AVRUNDING	435
	TERMINOLOGILISTE	437
	KOMMENTERT BIBLIOGRAFI	476
	BIBLIOGRAFI	483